

Lidé s mentálním postižením, kteří ukončují svou účast ve školicím pracovním programu kavárny, stojí před důležitým rozhodnutím: „Kam dál?“. Obvykle vstupují do navazujícího tranzitního programu, který jim pomáhá zvládnout přechod z kavárny do jiného prostředí. Cílem této diplomové práce je zmapovat, porozumět a získat hlubší pohled na proces volby povolání u lidí s mentálním postižením, využívajících služeb tranzitního programu.

Výzkumným vzorkem je skupina pěti uživatelů, kteří v letech 2003 a 2004 vstoupili do tranzitního programu. Sběr dat probíhal až do konce roku 2005, kdy tranzitní program ukončil poslední z pěti uživatelů. Postup zpracování dat je inspirován zakotvenou teorií Strausse a Corbinové (1999), jedná se o kvalitativní výzkum. Data byla získána především zúčastněným pozorováním a etnografickými rozhovory s uživateli a pracovníci tranzitního programu (tzv. pracovní konzultantkou).

O procesu volby povolání je uvažováno jako o problematice profesní identity. Do tranzitního programu vstoupil každý z uživatelů s určitou představou o svém budoucím pracovním uplatnění. Hovoříme o žádoucí profesní identitě, kterou představují povolání pro uživatele z nějakého důvodu atraktivní, přitažlivá, lákavá. Žádoucí povolání jsou však pro uživatele často nedostupná.

Významní druzí (pracovní konzultantka, rodiče, příbuzní) se snaží poskytnout uživatelům realistický náhled na situaci a změnit tak jejich ideálně - až utopisticky - zkonstruovanou profesní identitu v očekávání, které více odpovídá skutečnosti. Uživatelé jsou konfrontováni s pohledy okolí. Diskrepance mezi tím, jak se uživatelé vidí a jak jsou viděni, může být zdrojem konfliktů a potíží. Následkem konfrontace s okolím se uživatelé dostávají od chtěl k mohl, tj. od žádoucí profesní identity k realistické představě vhodného pracovního místa. To je však mnohdy přitažlivé spíš pro druhé než pro samotné uživatele, kteří se s touto situací vyrovnávají různě.